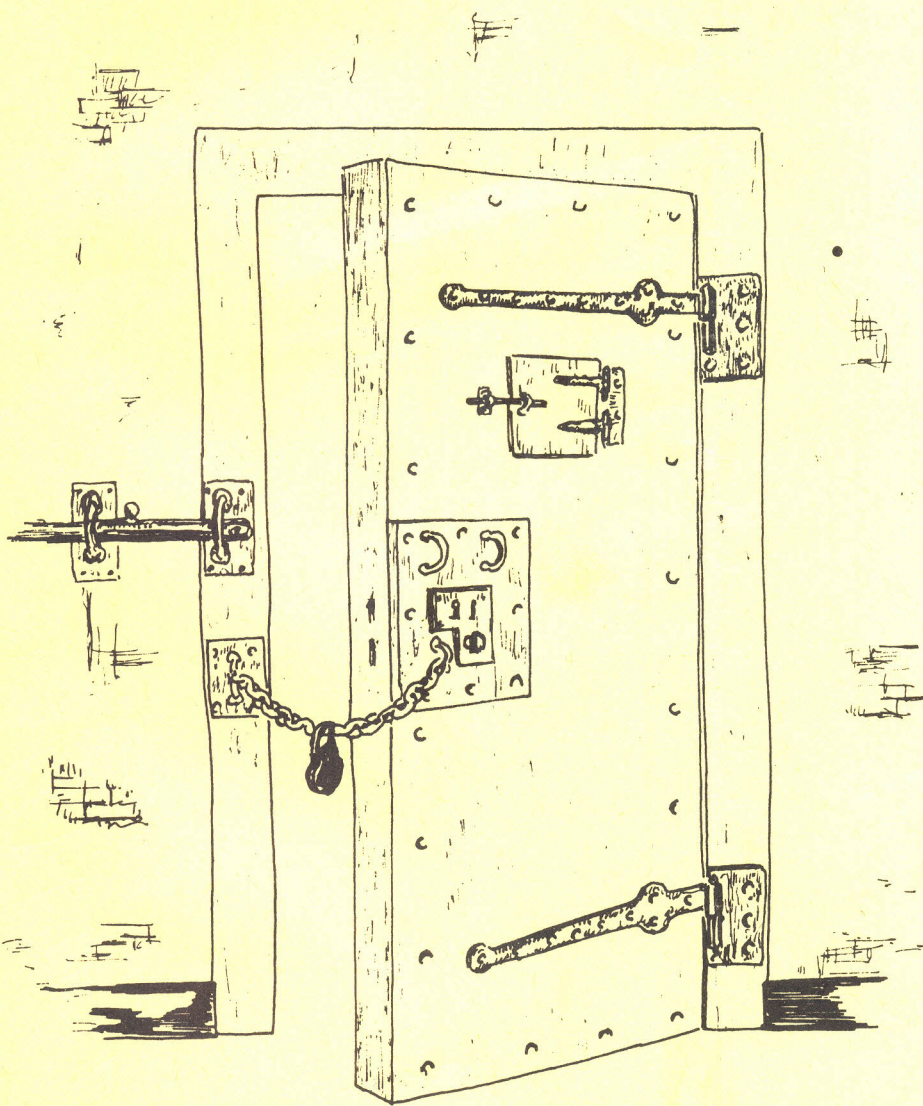


libertijn



Humanistisch jeugd-
en jongerenblad

redactie-adres :
Postjeskade 43-I
Amsterdam 17

Postgiro : 13.82.77.7

redactie :
M. Westeneng
H. van Weely
H. Nuij

eindredactie :
A. van Hees
Th. van Beek

abonnementsprijs :
f 5,75 per jaar
(voor donateurs méér)

advertentietarief
op aanvraag

1e jaargang nr. 1
januari 1967

verschijnt maandelijks



van de libertijnen

Wij zijn er bijzonder trots op, na een proefperiode van vier maanden onze lezers nu een volwassen humanistisch jeugd- en jongerenblad te kunnen presenteren. Weliswaar is het nog niet groots van omvang, maar wanneer er zich veel abonnees melden, zal het zich vanzelfsprekend uitbreiden.

Als een stier zijn wij rechtstreeks, alle hindernissen onder de voet lopend, naar ons doel afgestevend met als eindprodukt wat u nu zit te lezen. Wij, jonge humanisten hebben nu een eigen blad, een blad dat geheel ten dienste van de lezer staat, dit blad is van de lezer! D.w.z. dat eigenlijk iedere abonnee verantwoordelijk is voor Libertijn, want van hem hangt het af wat de inhoud zal zijn, hoe het zich ontwikkelt en of het langdurig of kort zal bestaan. Met dit blad hebben we veel bedoelingen, het moet een diskussiepunt zijn (de inhoud), voorlichting geven, aktueel zijn, progressief en een kommunikatiemiddel vormen voor alle jonge humanisten, verspreid over heel ons land. In principe zal ook iedere kopij-inzending geplaatst worden, indien deze verantwoord is.

Wanneer wij tot plaatsing van een artikel overgaan is de auteur van het artikel verantwoordelijk voor het door hem ingezonden artikel. Reacties op bepaalde artikelen zullen als kopij beschouwd worden, zodat zich een discussie gaat vormen.

Het is nu ook mogelijk eventuele foto's en tekeningen bij een artikel te plaatsen. Libertijn wordt in offset gedrukt, wat vele mogelijkheden biedt. Tevens geven wij de gelegenheid tot het plaatsen van „kleine advertenties” (tarieven bij de redactie verkrijgbaar). De plaatsingsmogelijkheden hebben we bijzonder aantrekkelijk gemaakt.

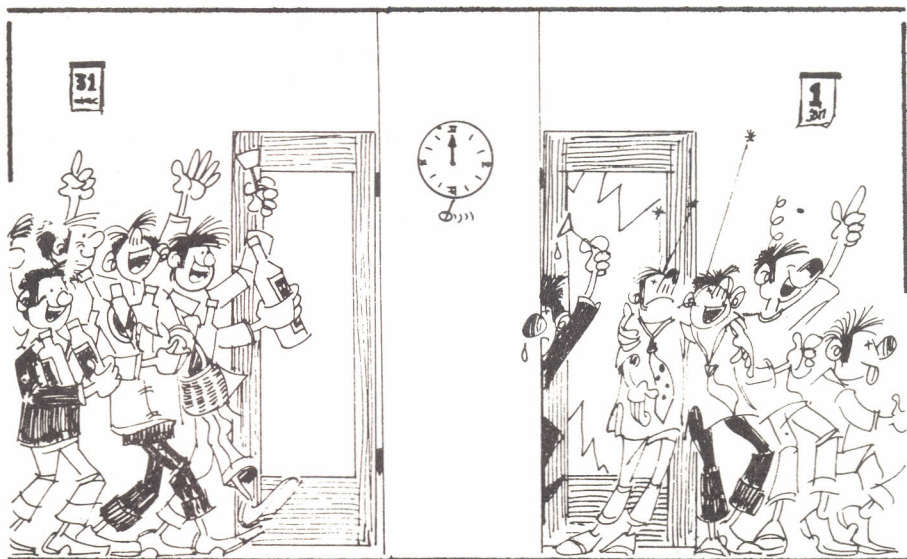
Tenslotte willen we hen, die ons bijgestaan hebben bij het tot standkomen van Libertijn hartelijk danken, zonder deze hulp waren we er nooit gekomen.

Beste lezer, wij vertrouwen er op, dat ons blad een succes zal worden, maar niet zonder uw steun en medewerking. Dat het, ook wat dit betreft een goed 1967 mag worden.

redactie

Ik ben alleen in mijn zit-slaapkamer, een modern tochtig luchtgat met veel uitzicht. Er heerst een landelijke rust op deze zondagmiddag in Slotermeer, een moderne Amsterdamse tuinstad. Gezeten op een harde keukenstoel sla ik de verrichtingen gade van oude mensen, die tegenover mij wonen in een modern bejaardentehuis. Zo op het eerste gezicht leven deze oude mensen zorgeloos en gelukkig in de moderne ruimteordening van hun kleinkinderen. Sommigen worden opgehaald of bezocht door naaste verwanten, maar meestentijds zijn zij alleen en voor aanspraak afhankelijk van elkaars gezelschap. Hebben zij, oud van dagen, elkaar nog meer te vertellen dan oude dierbare herinneringen en roddelpraat van alledag, die met de dag steeds meer verkalcken? Hebben zij nog verwachtingen in dit leven, waartoe ook zij hun aandeel hebben bijgedragen, in welke onbetekenende vorm misschien dan ook? Ervaren zij de stoffelijke vooruitgang van onze maatschappij als een geborgenheid en paradijselijke weldaad, of als een verschrikkelijke demonische koude leegte? Het zijn vragen, die plotseling onstuimig in mijn bewustzijn opwellen en mij triest en medelijdend stemmen. Tranen glinsteren opeens langs wangen en de stilte der eenzaamheid komt als een geweldige dreiging bruut naar voren. Als verlamd voel ik mij opgeslokt in een wereld van gewoonten, sleur, afleiding, onbeduidendheid, kleinzieligheid, wellust, egoïsme, zucht naar macht, leuzen... en dan word ik in vervoering gegrepen door de verlossende gedachte van dr. Martin Buber: het zinvol menselijk bestaan ontstaat in de ruimte tussen personen en persoon in die kontaktsituatie, waarin de één IK zegt tegen het Gij van de ander. Ik herinner mij dan ook de woorden van dr. D. T. Suzuki, dat de zin in dit leven niet gevonden wordt in het buitengewone, maar in de alledaagse werkelijkheid, dat naar eigen vermogen, mogelijkheden en interesse door een ieder boven deze alledaagsheid kan worden uitgeheven. Een bevrijdende rust trekt door mijn lichaam en ik hervat mijn studie met nieuw optimisme.

H. Nuij, Amsterdam.



Men onderscheidt twee aspecten aan het begrip democratie, t.w. het formele-strukturele en het materiele, die in diskussies en gesprekken vaak verward worden en aanleiding geven tot onbegrip en misverstand.

Met materiele democratie wordt bedoeld de inhoud aan democratische gedachten, opvattingen, gevoelens en strevingen. De formele democratie duidt de gerealiseerdmateriele democratie in een bepaalde vorm-struktuur. De materiele democratie van onze westerse beschaving vindt zijn grondslag in de Franse Revolutie en wel heel kort samengevat in de strijdkreet: Vrijheid, gelijkheid en broederschap. De geschiedenis laat zien dat de materiele democratie (vrijheid, gelijkheid en broederschap) zich in drie fasen realiseert, n.l. in de eerste fase als een politieke strijd om vrijheid (vrijheid van meningsuiting, vergadering, drukpers, onderwijs en godsdienst); in de tweede fase als een strijd om economische gelijkwaardigheid (vakbonden, sociale wetten als arbeiderswet en ongevallenwet); in de derde fase als strijd om medemenselijkheid ofwel menselijke gelijkwaardigheid (zoals die in het Handvest der V.N. als rechten van de mens is vastgelegd), die funktionele, biologische en psychische verschillen vanzelfsprekend niet uitsluit. Factoren als erfelijkheid, aanleg, milieu en opvoeding spelen in elke maatschappij een belangrijke rol.

Uit het voorgaande is nu duidelijk, dat de materiele democratie zich bijvoorbeeld in Amerika in andere formele vormstrukturen heeft uitgekristalliseerd dan in Nederland en dat de realisering van de democratische beginselen nog steeds in volle gang is. Met onze hedendaagse wereldkommunikatie, vooral op het gebied van de economische betrekkingen, die in sterke mate onderlinge afhankelijkheid vergroot, is het demokratiseringsproces geen op zichzelf staande ontwikkeling in één democratisch land. De grootste barrières voor de demokratisering van de wereldmaatschappij vormen wel de tegenstellingen: a. Oost—West, een ideologische, maar vooral een machtskwestie; b. Noord—Zuid, het grote verschil van arme en

zo de ouden zongen?

artikel in 6 afleveringen
doqr: Arjen Struik

Aantekeningen bij het z.g.n. jeugdprobleem

I

Elke maatschappij wordt o.m. gekenmerkt door een hiërarchische opbouw, de ordening van een aantal bevoegdheden in een min of meer omvattende systematiek. Komt het ene (sub-)systeem met een ander in botsing, dan zal dit een wijziging in de bestaande orde tengevolge hebben. Absolute konsolidatie is praktisch onmogelijk; ook reaktionaire bewegingen herstellen nimmer de oude orde, maar geven minstens een verscherping of verzachting daarvan te zien, waaruit blijkt hoezeer het tussentijds gebeurde in rekening moest worden gebracht. Zo krijgen we de bekende werking van de steen in het water: er ontstaat deining vanuit het centrum, maar ook een terugwerking van bijv. de wal af naar het centrum toe. Zelfs dit fysisch gebeuren levert zelden of nooit een precies berekenbare en voorspelbare golfslag op; zeer veel sterker geldt dit wanneer de deeltjes in de beweging denkende wezens zijn.

Elk onderzoek naar de problematiek in de verhouding tussen ouderen en jongeren nu zal m.i. in het bijzonder bestudering moeten zijn van een veranderende struktuur, bijgevolg ook een wijziging in de hiërarchische geleding van de maatschappij, want dan juist treedt gemakkelijk wrijving op. Dit geldt in heel sterke mate voor onze tijd, waarvan langzamerhand vrijwel ieder bij benadering weet dat oude verhoudingen versplinterd worden, terwijl opbouw van nieuwe waarden niet zó duidelijk aanvaardbaar is als sommige optimisten met voortvarende overmoed ons willen doen geloven.

Waarschijnlijk moeten we aan een wisselwerking denken, maar het staat dan toch wel vast dat bij veranderingen in de organisatie van een maatschappij ook de ordening van waarden wijzigingen ondergaat. Let wel: de ordening van waarden verandert, wat nog niet hetzelfde is als een wijziging (of vernietiging) van de waarden zelf. Een eigenschap als moed bijv. moge in de Germaanse samenleving van eertijds sterker en anders zijn beklemtoond dan thans het geval is, de afwezigheid van zulk een eigenschap zal toch héél zelden worden geapprecieerd. Overigens, aangezien waarden niet op zichzelf plegen te staan, blijkt het toch (meestal) onmogelijk ze „ongeschonden” door de geschiedenis heen te bewaren en voor andere tijden als „onomstotelijk” te redden.

Laat ik mijn uitgangspunt dus duidelijkheidshalve nogmaals vooropstellen. Een veranderende maatschappij zal aan een nieuwe ordening van waarden moeten werken (het omgekeerde lijkt mij evenzeer waar). In de mate dat ouderen hierin niet slagen, zullen wij het z.g.n. generatiekonflikt zien optreden.

Bij het woord *konflikt* denken wij ons meestal twee (of meer) partijen die het niet met elkaar kunnen stellen. Voor een werkelijke botsing is het inderdaad nodig dat een bestaand iets tégen een andere substantie komt. Het is echter ook denkbaar, dat jeugdigen géén eigen consistente wereld van de oudere generatie ontdekken waar zij hun krachten aan kunnen meten. Aangezien men nu eenmaal grond onder de voeten wil hebben (wat niet hetzelfde is als altijd op hetzelfde plekje blijven staan), zal de jeugdige vitaliteit in dit geval de ouderen moeten uitdagen om tenminste kans te hebben op hun aandacht en hen dusdoende te dwingen tot een stellingname. Ook op deze wijze ontstaan konflikten.

II

In welke opzichten verschilt nu het huidige tijdperk van het voorafgaande?

Bij de beantwoording van deze vraag zal ik mij moeten beperken tot de meest ingrijpende wijzigingen, waaruit ik dan weer kies dié, welke naar mijn mening voor ons probleem het belangrijkste blijken te zijn. De Westeuropese samenleving

(en die van Skandinavië) heeft een materiële opvlucht genomen van zodanige aard dat de primaire behoeften van vrijwel iedereen direkt bevredigd kunnen worden. Dat is punt één. Voor de naaste toekomst hoeft geen gebrek te worden gevreesd. Dat is punt twee.

Wij zijn dus uit het tijdperk van de schaarste-ekonomie getreden; de levenshouding die in tijden van dreigend gebrek zinvol was, wordt vervangen door de attitude van hen die gewoon zijn met overvloed te leven.

Onze meest elementaire instinkten (de behoeften die samenhangen met de instandhouding van ons naakte, oftewel biologische bestaan) en de bevrediging daarvan zijn vlak bij elkaar komen te liggen.

De materiële zekerheid wordt nauwelijks bewust gewaardeerd: ze is daarvoor té weinig problematisch, en vergelijkingsmateriaal ontruikt, althans de jongeren. De oudsten onder ons moesten zich eigenlijk niet verbazen óver of zich ergeren áán de vanzelfsprekendheid waarmee jongeren tal van zaken consumeren; juist echter als oudsten, die andere tijden hebben gekend, beoordelen zij de levenswijze wél vaak met de vanzelfsprekendheden die eenmaal de hunne móesten zijn. Veel ouders en opvoedende andere instanties weten weinig raad met de relatie jeugd en welvaart (de laatste is ook wat èrg plotseling gekomen).

Van veel jeugd geldt, dat ze verzadigd raakt en gezapig wordt, met latente onvrede waar ze geen weg mee weet. Natuurlijk, sommige behoeften kunnen (kunstmatig) vrijwel tot in het oneindige worden opgeschroefd, maar de bevrediging ervan schijnt vele jongeren niet tot in de kiem te raken. De vitaalsten nemen hiermee geen genoegen en plegen soms activiteiten „in het wilde weg”. Tal van verschijnselen, vooral kunstvormen en religieuze sekten, bloeien fel maar kortstondig, en het cynisme, één van de meest voor de hand liggende uitingen van vervreemding, neemt navenant toe.

Doch juist deze vervreemding, die niet (kunnen en willen) herkennen van eigen onvrede, geeft bij gelegenheid ook een andere reactie te zien, en wel die van de agressie tégen datgene wat ons juist duidelijk zou kunnen maken waar de ziekte vandaan komt en waartoe ze zou kunnen leiden.

(Wordt vervolgd)

rijke landen ofwel een economische kwestie; c. Blank—Zwart, verschil in huidskleur ofwel een rassenkwestie. Men bedenke wel dat wij het begrip democratie in geschrift en woord steeds ontmoeten als een abstrakt ideaal denkmodel, waarnaar wij ons als realisten in alle oprechtheid kunnen richten. Aan een dergelijk abstrakt ideaalbeeld kunnen wij nooit voldoen. Wij schieten gewoon als mensen tekort. Dit feit is evenwel geen reden om zich te distanciëren in een negativisme, cynisme of onverschilligheid, maar wij moeten ons juist door een democratisch ideaalbeeld laten inspireren en steeds weer proberen ons menselijk tekort te rehabiliteren, dus het spreekwoordelijke „vallen en opstaan”. Geen irreële democratische utopie, (droombeeld, fictie), geen valse schijndemocratie, waarin kleine bevoorrechte belangengroeperingen het begrip democratie ten eigen bate misbruiken, maar een middenweg moeten wij volgen. Steeds opnieuw het „haalbare” van het democratisch ideaal trachten te verwerkelijken.

H. Nuij, Amsterdam.

libertijn

Het jongerenblad waar toekomst in zit voor f 5,75 per jaar

PROGNOSE 1967 (natuurlijke selectie)

In deze woelige, dreigende en onzekere tijd
 Waarin de medische ethos ondraaglijk lijdt
 Hokt de economische faktor geldgewin
 De medische fakulteit wordt nu geweldig in.

Dankzij kommunikatie van geldelijk positief zijn
 Zal de medische selectie zeker effectief zijn
 Leven, dood en evolutionaire betrokkenheid:
 Een passende drieëenheid van hedendaagse heerlijkheid?

H. Nuij, Amsterdam

Het adres van het landelijk secretariaat der H.J.B. is sinds kort gewijzigd.

Thans is het: Rigelstraat 122, Hilversum. De naam van de sekretaresses blijft Marjolein Margadant.

Gereserveerd voor advertentie van de Humanistische Partij Nederland

libertijn

postgiro 1382777

f 5,75 per jaar

libertijn

postgiro 1382777

f 5,75 per jaar

libertijn

postgiro 1382777

f 5,75 per jaar

libertijn

postgiro 1382777

f 5,75 per jaar

libertijn

postgiro 1382777

f 5,75 per jaar

libertijn

postgiro 1382777

f 5,75 per jaar

libertijn

postgiro 1382777

f 5,75 per jaar

libertijn

postgiro 1382777

f 5,75 per jaar

Gesprek met Pater van Kilsdonk



Katholieke kerk in beweging - doorbraak naar het humanisme?

Voor de humanist, die oog wil hebben voor wat er in andere groeperingen leeft, is de ontwikkeling welke de christelijke godsdiensten thans doormaken, een fascinerende zaak.

Met name van het katholicisme, dat altijd als zeer statisch heeft gegolden, heeft zich nu dan toch een beweging meester gemaakt, die van het grootste belang kan zijn.

Traditionele geloofsvoorstellingen worden steeds meer losgelaten, nieuwe denkbeelden breken door.

Mogelijk doordat het in zijn minderheidspositie sterk de invloed van andersdenkenden ondergaat, vormt het Nederlands katholicisme in deze evolutie een zeer vooruitgeschoven post, die dan ook vanuit Rome met argusogen wordt gadeslagen.

De mentaliteitsverandering bij een groot deel van de Nederlandse katholieken heeft zo'n omvang aangenomen, dat bijvoorbeeld de prominente katholieke intellektueel Prof. Rogier, die nog enkele jaren geleden zijn geloofsgenoten opriep hun slaafse volgzaamheid te laten varen, thans het mede door hem gelegde ei met toenemend wantrouwen staat te bekijken.

Wie ziet en hoort, hoe voorheen als onaantastbaar beschouwde „waarheden”, zoals de godheid van Jezus, de maagdelijkheid van Maria, de lichamelijke opstanding van Jezus en de onfeilbaarheid van het kerkelijk leergezag, thans door vooraanstaande katholieken openlijk ter discussie gesteld worden (of voor ons gevoel zelfs ontkend), of hoe b.v. de gebruikelijke opvatting over geboorteregeling steeds meer wordt aangevochten, zal zich afvragen waar deze ontwikkeling op zal uitlopen. Menig humanist zal zich daarbij niet aan de indruk kunnen onttrekken, dat het steeds verder relativeren van de aloude geloofsformules en het steeds meer centraal stellen van de relatie van de mens tot zijn medemens, niets anders is dan een geleidelijke doorbraak naar het humanistisch denken, wat op den duur het einde van de religie moet betekenen.

Dit zou ook wel eens het gevoel kunnen zijn van de meer rechtlijnige katholieken, die dikwijls in de moderne opvattingen weinig anders kunnen zien dan een regelrechte afbraak van hun godsdienst. Eén van hen, Dr. Ir. De Goeij, ging onlangs in een geruchtmakend artikel in het dagblad „De Tijd” zo ver, dat hij de vernieuwingsgezinde priesters van verraad beschuldigde. Herhaaldelijk wordt de eis gesteld, dat de „progressieven” zo konsekwent moeten zijn de kerk te verlaten, in plaats van vele gelovigen in verwarring te brengen door binnen de kerk voor hun denkbeelden te ijveren.

Een belangrijke vertegenwoordiger van de vernieuwers is de Amsterdamse studentenpastoor van Kilsdonk, die zich kort geleden zelfs in Rome over de door hem verspreide opvattingen heeft moeten verantwoorden.

Pater van Kilsdonk spreekt over de (biologische) maagdelijkheid van Maria op een wijze, die op ontkenning neer komt, spreekt over „de mens Jezus” en lijkt daarbij in het proces van diens vergoddelijking ook enige mythologische gegevens te onderkennen en identificeert zich met jonge mensen, die geen enkel bovenmenselijk gezag van de kerk willen erkennen en die ten aanzien van de seksuele moraal de menselijkheid als de enige norm willen hanteren.

Wat beweegt iemand om deze humanistische gedachten te propageren en toch binnen de katholieke kerk te blijven?

Om op deze vraag antwoord te verkrijgen bracht ik een bezoek aan de grijzende priester in zijn onwaarschijnlijk rommelige kamer in het Amsterdamse studenten-pastoraat.

Hij blijkt een prettig en spiritueel gesprekspartner, luistert aandachtig naar iedere vraag en is steeds toegankelijk voor de kritische reacties die zijn antwoorden oproepen. In tegenstelling tot vele andere katholieken, vertoont hij niet de minste neiging om agressief te worden wanneer het tot een discussie komt, waarbij zijn uitgangspunten niet worden gedeeld, maar is hij volkomen in staat tot een ontspannen, intelligent en humorvol debat. Meestal formuleert hij zeer bedachtzaam, elk woord zorgvuldig wegend, maar soms is hij ineens weer zo vol van een idee, dat hij moeite heeft zijn eigen gedachten bij te houden en bijna over zijn woorden struikelt.

Ik begin met hem de fundamentele vraag voor te leggen:

— *Is hij op weg humanist te worden?* —

vK: — Voor de ontwikkeling in het katholiek denken is het humanisme waardevol, maar het is toch niet de diepste impuls. Voor ons gaat het in wezen hierom — en van de jonge katholieke priesters denkt zeker viervijfde zo —: we moeten terug naar het evangelie, terug naar Jezus van Nazareth. Het is dus helemaal geen reductie van ons geloof, maar juist een diepere penetratie, een doordringen in de kern: niets essentieels van de boodschap van Jezus gaat verloren, alleen de latere structuren worden gerelativeerd.

— *Wat de persoon van Jezus betreft: als u over „de mens Jezus” praat, betekent dat dan dat u hem niet meer als God ziet?* —

vK: (Als hij hierop antwoordt kiest hij zijn woorden zorgvuldiger dan ooit) — Natuurlijk is Jezus wel de openbaring van de God van Israël. Het evangelie heeft daarvoor een zeer zorgvuldige taal: Jezus wordt genoemd de zoon van God, het beeld van God, de knecht van God, het lam van God. Na zijn dood echter, wordt Jezus steeds meer opgenomen in de kultus van de Vader, maar toch is de Joodse gemeente (d.w.z. de Christenen die uit het Jodendom voortkwamen — P.K.) steeds monotheïstisch gebleven. Maar toen is de afscheiding van het Christendom uit het Jodendom gekomen. Dat is een geweldige chirurgie geweest, die ertoe heeft geleid, dat er op den duur geen Christen meer was, die zich Jood voelde, dat er een Christendom ontstond die uit het (Griekse) heidendom afkomstig was. Toen is men los van Israël over de godheid van Jezus gaan praten, en dat nu vind ik inderdaad een zaak die hervat moet kunnen worden. D.w.z. de uitspraken van de concilies moeten geplaatst worden in de kontekst van het evangelie en van het Joodse theologisch denken. En dat nu zal mogelijk een de-sakralisering van Jezus brengen, wat overigens zijn openbaringswaarde alleen maar zal verhogen.

— *Maar wat blijft er dan over van het onfeilbaar leergezag, dat toch altijd gezien is als essentieel voor de katholieke kerk?* —

vK: — Van absolute onfeilbaarheid is ook geen sprake. De onfeilbaarheid betekent alleen, dat er altijd iets van de geest van Jezus in de kerk aanwezig blijft, dat de kerk altijd door de geest van Jezus en zijn Vader wordt begeleid.

— *Maar dan kan toch helemaal niet meer van een onfeilbaar leergezag gesproken worden? Kan die naam dan niet beter worden prijsgegeven?* —

vK: — Misschien, maar het is te vergelijken met een woord als monarchie. Dat gebruiken we ook nog steeds, hoewel we helemaal geen regering van één persoon hebben. Het zijn van die oude renaissancistische woorden, die hun oorspronkelijke betekenis verloren hebben.

Voor het verkeer met andersdenkenden zou het misschien inderdaad beter zijn die naam prijs te geven, maar zo'n woord heeft nu eenmaal een historische achtergrond, waarmee we de draden liever niet doorknippen. (Glimlachend:) Onder onfeilbaarheid versta ik eigenlijk alleen de verwachting, van eindeloze bekeerbaarheid van de kerk.

— *Dus u gelooft niet dat de uitspraken van het kerkelijk leergezag tegen de eeuwen bestand zijn?* —

fascisme

In twee artikelen van het maandblad „Reflector” propageert drs. J. G. Hegeman een genuanceerd gebruik van de term fascist c.q. fascisme. Hij geeft in deze artikelen als illustratie voor de uitholling van betreffend begrip twee ekstreme voorbeelden, t.w.:

- 1. het gebruik als scheldwoord voor politieke tegenstanders, zowel binnen als buiten een bepaalde partij of politieke groepering;*
- 2. het gebruik als psychologisch scheldwoord. Met het woord fascist in deze betekenis hekelt men bepaalde personen om hun voorliefde voor geweld, sadisme, superioriteitsgevoel. Vooral prof. Nagel, alias J. B. Charles, heeft de term fascist c.q. fascisme in deze betekenis opgevat, het z.g. „rotzakje” in de mens. Wil deze term nog zinvol gebruikt worden, dan moet men een bepaalde persoon of groepering de volgende beginselen kunnen toeschrijven:*

- A. Een ver doorgevoerde nationale of rassistische eenheidsgedachte met een bijna mystiek karakter. Een afwijkende mening wordt hierbij in dit principiële totalitaire systeem niet getolereerd.*
- B. Een leidersprincipe (Mussolini, Hitler). De leider wordt geacht het best de gevoelens van het volk te kunnen vertolken. Men denke aan de bekende Nazi-kreet „Ein Volk, ein Reich, ein Führer”. Typisch is de kwasi-religieuze en romantische sfeer, die zich manifesteert in massademonstraties, vlaggenparades, uniformen, zendingsgeloof, anti-rationalisme en voorliefde voor mythologische symbolen.*
- C. De ongelijkheidsgedachte of elitegedachte. Men denke aan het bekende Nazi-idee van de superioriteit van het Duitse volk, het Herrenvolk ofwel Uebermenschen. Typerend hiervoor is de sterke persoonsverheerlijking en felle veroordeling van de democratische gelijkheidsidealen en het Marxisme.*
- D. Een dynamische wereldbeschouwing. Typerend is hier de dadendrang, die zich manifesteert in een fel nationalisme, imperialisme en veroveringsdrang. De normen gehoorzaam-*

heid en strijdvaardigheid gaan de normen van humaniteit overheersen.

In het kort gezegd, wenst drs. Hegeman niet iedere rassist of voorstander van een diktatuur of een felle socialistenvreter of een overtrokken nationalist of een onverbeterlijke vechtjas voor een fascist uit te maken.

H. Nuij, Amsterdam.

Het is iedere dag Kerstmis,
iedere dag „vrede op aarde”,
behalve voor de christen,
die kent maar twee dagen kerstmis.

Utopia

het land
in mijn ziel
is het enige land
waar ik vast in geloof
het is het land
met een vertrapte massa
een maatschappij die
vernietigd is door
brandende liefde

en wij
wij zijn massa, samen
onze massa
is enig en onbestaanbaar

het land
in mijn ziel
is het enige land
waar ik vast in geloof
het is het land
waar de bomen schreeuwen
om vrijheid
maar zij werden
te stevig geworteld
voordat ze beter wisten

het is het land
waar liefde Liefde is

het is jouw land

marian
H.J.G. - R'dam

vK: — Talrijke uitspraken zijn niet tegen de eeuwen bestand gebleken. Toen Paus Pius IX bijvoorbeeld in 1854 het dogma van de onbevleete ontvangenis afkondigde (d.w.z. dat Maria zonder „erfzonde” zou zijn ontvangen en geboren — P.K.), toen ging hij uit van de duidelijke voorstelling van de erfzonde die men toen meende te hebben. Maar die duidelijke voorstelling hebben wij nu helemaal niet meer, want door de evolutiegedachte heeft het idee van één eerste superieur mensenpaar zijn zin verloren. Dat betekent dus, dat die uitspraak over de onbevleete ontvangenis opnieuw moet worden gezien.

Dogma's formuleren alleen hoe de interpretatie van de Schrift op een bepaald ogenblik is. Maar de interpretatie van de Schrift staat niet stil, die gaat steeds verder. Natuurlijk moeten dan de dogma's worden meegenomen.

— *U bent het dus niet eens met de opvatting van uw meer orthodoxe geloofsgenoten, dat u openlijk zou moeten loochenen nog in de kerk te geloven?* —

vK: Die opvatting is alleen maar naïef. Dergelijke orthodoxen missen ieder gevoel voor de inspiratie die ons leidt. Ze begrijpen niet hoe hartstochtelijk wij op de geloofstraditie studeren. Het is in zekere zin ook jammer, dat er zich bij de conservatieve katholieken helemaal geen intellect bevindt. Van iemand als De Goeij is zonder meer aanwijsbaar, dat hij de conciliaire uitspraken helemaal niet kent. In de antwoorden die hij gekregen heeft, is hij ook heel erg gespaard: hij had uitgekleeft kunnen worden.

— *Wat de doorbraak naar het humanisme betreft: u hebt in uw rede op de katholieke studenten dagen instemmend gesproken over jonge mensen die de kerk geen bovenmenselijke autoriteit meer toekennen en de humaniteit als enige vorm zien. Maar dat is juist het humanistisch beginsel.* —

vK: — Maar ook juist het beginsel van Jezus, getuige b.v. zijn uitspraak „De mens is er niet voor de sabbat, maar de sabbat is er voor de mens”.

— *Zou u Jezus dan misschien eerder als humanist dan als christen willen zien?* —

vK: — Nee, want bij Jezus is de ziel en het hart van de humaniteit juist het geloof. Bij Jezus is het het geloof in de Vader, dat de religie ontmaskert.

Het lijkt dus duidelijk, dat deze priester in de voorhoede van de katholieke vernieuwing volledig ontgroeid is aan de religie, aan het stelsel van waarheden en leefregels, dat volgens hem het geloof alleen maar verduistert.

Hij is tot het inzicht gekomen, dat de christelijke religie niet de stichting van Jezus is, maar eerst ná Jezus, en soms ten koste van de geest van Jezus, is ontstaan.

Mensen als Van Kilsdonk zullen zich ook niet lang meer kunnen onttrekken aan de onvermijdelijk door de humanist te stellen vraag, waarom nu juist aan die ene Joodse prediker uit de tijd van het Romeinse Rijk zoveel gezag moet worden toegekend, dat men negentien eeuwen later nog heel zijn levensbeschouwing van hem afhankelijk zou laten zijn.

Bovendien doet zich de moeilijkheid voor, dat Jezus wel degelijk een vertegenwoordiger van een bepaalde religie geweest moet zijn, nl. van het Jodendom. Het evangelie (dat overigens natuurlijk niets anders is dan een propaganda-brochure voor een bepaalde religieuze sekte) legt hem b.v. de uitspraak in de mond, dat eerder hemel en aarde zullen vergaan, dan dat één haaltje of jota van de Joodse wet zou mogen worden afgeschaft.

Het is dan ook op dit punt, dat ons gesprek een werkelijk debat wordt. Pater Van Kilsdonk zegt aanvankelijk, dat Jezus de Joodse wet juist doorbreekt, een uitspraak die hij in de loop van onze discussie, mede op grond van dezelfde evangeliepassages die hij aanhaalt (het aren plukken op sabbat, overtreden van de reinheidsvoorschriften), eerst moet matigen tot „Jezus relativeert de wet” en dan tot „de hele impuls die van Jezus uitgaat, is niet de wet maar iets anders”. Zoals te voorzien was, worden we het echter niet eens. Hij eindigt met: „Ik sta open voor uw kritiek, ik zal dit ook de komende jaren speciaal in gedachten houden, maar voor mij blijft Jezus toch iets meer dan alleen maar een vertegenwoordiger van het Jodendom”.

De tijd zal leren of déze visie dan wel tegen de eeuwen bestand is.

Paul Kuiper
(overgenomen uit „De Kelderbloem”,
orgaan van de HJG, Afd. Utrecht)

al abonnee?

Een abonnement op dit grandioze maandblad
is méér dan z'n geld waard
Wilt U zich abonneren of ons financieel
steunen, vul dan achterop staande
antwoordkaart in en gireer!
Aarzel niet, doe het nu!

in de verte
verstomde het geluid
van stampende masjines
de mensen
verbleekten tot schimmen
die schuil gingen onder
enorme lasten en
er hing de vurige wens
tot eeuwigheid over te gaan
tot een niets waarin
alles mogelijk zou zijn

— en de generaal schreeuwde
buiten zichzelf van vervoering
opdonderen jullie allemaal —

de nacht was
diep en dronken
en
boven grote groene bomen
stonden de schaduwen
van onze onbestaanbaarheid

toen kwam die klap
die alles in tweeën spleet
iets hield op te bestaan

— en de generaal kroop
in z'n bed en zuchtte
zo komt er nooit vrede —

en alles werd
toegedekt met een deken
van oorverdovende stilte

— nooit meer alsjeblieft
fluisterde in z'n slaap
de generaal —

marian
H.J.G. R'dam



**op aanvraag
gratis verkrijgbaar**

**Postbus 114
Utrecht**



OP WEG NAAR HET BEGIN

*De kerkvaders zijn op weg...
 We zien het op 't Journaal.
 De kerkvaders zijn op weg...
 Zij herschreven hun verhaal.
 De kerkvaders zijn op weg...
 Op weg naar het concilie,
 Zij strijden daar hun strijd,
 Van Don Quichotterie,
 In hun heilig domicilie.
 De kerkvaders zijn op weg...
 Voorop een Siciliaan,
 Pal daarnaast een Spanjool,
 Hun blikken lijken wat verstoord,
 Ogen zwart als kool.
 Hoorden zij de Vara haan?
 De kerkvaders zijn op weg...
 Naar hun Rooms ivoren toren,
 Gekleed in rode lingerie,
 De mijter op het hoofd,
 Om zichzelf te bekoren.
 De kerkvaders zijn op weg...
 Zij strijden erudui,
 De veldslag om hun Lieverdje
 Als Robert Jasper op het Spui.
 De kerkvaders zijn op weg...
 Om de wereld te vertellen,
 Wat ons zelden zal verbazen,
 Om de pil wat te vergulden,
 Als een stel zure Sinterklazen.
 De kerkvaders zijn op weg...
 Via een gladde Roomse klip,
 Naar een volledig mens-zijn,
 Helaas velen glijden uit,
 Op het midden van de wip.
 De kerkvaders zijn op weg...
 't Is nog een hele, hele lange,
 Aan slechts weinigen bekend,
 Een schaars verlichte smalle strook,
 Met een Humanistisch end!*

Bob van Leeuwen
 Amsterdam.

Wij? ... Humofielen!

Gij zult niet doden!
 Voor militairen half geld!

Humanistisch Verbond
 op christelijke grondslag.

Spreek vrijmoedig over
 Willem Duys,
 maar misbruikt nooit zijn naam.
 (bond voor „de vuist weg“)

Wat is het kader van het humanisme?

Gaarne zou ik enkele opmerkingen willen plaatsen over het betoog van de heer P. Blauw uit Geldermalsen in het IVe nummer van het Humanistisch Jeugd- en Jongerenblad pagina's 6 en 7, getiteld „Aan de redactie van het Jeugd- en jongerenblad“.

De heer Blauw schrijft „... dat de term buitenkerkelijk te weinig inhoud heeft. Het wil zeggen dat je je van het zich op de vlakke houdende instituut hebt afgewend, maar wil nog geenszins zeggen dat je voor een positievere zaak hebt gekozen. En ook het feit dat je je humanist noemt geeft hieraan te weinig verandering.“ Als ik de woorden „zich op de vlakke houdende“ buiten beschouwing laat, kan ik het wat zijn eerste stelling betreft geheel eens zijn met de heer Blauw. Het begrip buitenkerkelijk duidt aan, dat men ergens buiten staat, dat men ergens niet mee van doen wil hebben, dat men iets afwijst. Voorwaar een negatief begrip: men wijst iets af, men wil er buiten blijven. De tweede stelling wil ik echter bestrijden. Wanneer men zich humanist noemt is dat een hele grote verandering t.o.v. het zich buitenkerkelijk noemen. Het begrip humanist duidt aan dat men ergens toe behoort, dat men ergens toe gerekend wil worden. Voor mij is dat iets positiefs. En tussen een negatieve instelling en een positieve zie ik een heel groot verschil. Het verschil is nadenken en overdénken! Of hetgeen iemand positief vindt, ook door de gemeenschap ((inclus de heer Blauw) positief wordt beoordeeld, is punt twee. Hier komt de relativiteit om een hoekje kijken. Wat de een van waarde acht, betekent voor de ander niets. Men hoede zich dus volgens mij voor generaliserende stellingen!

Iedereen is vrij om aan het begrip humanisme de inhoud te geven die hij wil. De heer Blauw vult het begrip met strijdbaarheid. Op die grond verkiest hij het begrip humanisme boven het begrip buitenkerkelijk. Dit is dus een andere grondslag dan waarop ik in de tweede alinea het begrip humanisme boven het begrip buitenkerkelijk gesteld heb. Het uitgangspunt van zijn beschouwing, dat hij in de laatste alinea op blz. 7 geeft, laat ons lezen „In een wereld als de onze waar iedere negativist elke dag weer bepaalde kernachtige uitspraken doet zullen de positief ingestelde krachten geen twijfel omtrent hun bedoelingen mogen laten bestaan. Indien het humanistisch verbond naar alle zijden heen wat duidelijker zou demonstreren tegen alle onmenselijke en menonwaardige omstandigheden, dan zou naar mijn mening deze beweging heus de jeugd wel meer aanspreken.“ Ja, ieder zijn opvatting, maar ik acht het humanisme toch wel wat meer dan een provo-beweging om te demonstreren, of een soort humanistisch Leger des Heils om menonwaardige omstandigheden te verzachten, hoe lofwaardig die instellingen ook moge zijn. Voor de heer Blauw is dit blijkbaar echter het humanisme pur-sang, getuige ook het feit dat hij niet zoveel in getheoretiseer ziet. Hij schrijft „Het opzetten van intellectuele polemieken staat ergens gelijk met het houden van de zondagse preek van de dominee.“ Ik vind het opzetten van een polemiek of een gesprek, al dan niet intellectueel of intellectueel, een van de grootste essenties van het humanisme. Het humanisme stelt iemand in staat zijn *eigen* gedachten te laten werken over het wonderlijke en het vaak nog verklaarbare om ons heen. Er wordt niet voorgeschoteld wat je moet denken. De heer Blauw schrijft verder over de polemiek = preek „Je houdt breedvoerige beschouwingen, maar doet geen uitspraak.“ Nee, dat is ook helemaal niet belangrijk.

Ik zou tot de heer Blauw willen zeggen dat het doel van elke levensovertuiging en elk geloof is, de mens die die levensovertuiging of dat geloof heeft, wat gelukkiger te maken en hem de weg te wijzen tussen goed en kwaad. Dat men *onder andere* gelukkiger wordt door andere mensen in nood of onmenselijke en menonwaardige omstandigheden te helpen, is een feit door de levensovertuiging of het geloof onderstreept. Dit is in het kort mijn opvatting van het humanisme en men ziet, dat ik het in een groter kader wil plaatsen dan de heer Blauw. (Hier de verklaring van de titelkeuze van dit geschrijf.)

Ten slotte wil ik nog mijn mening weergeven dat ik het onjuist vind door een naar alle zijden heen wat duidelijker demonstratie een soort ledenwerfactie te ontketen. Iedereen moet *zelf* weten wat hij denkt en moet niet overgehaald worden tot een of andere levensovertuiging of een of ander geloof. Men moet zelf tot een inzicht komen. Daarbij past alleen een zo objectief mogelijke voorlichting over het humanisme en géén demonstratie van bedoelingen. In deze ben ik het dus volkomen oneens met de heer Blauw.

hans verhoeff, rotterdam

Humanisme

en dienstweigeren 2

Aanvulling op Jan Brandsma's Leger en humanisme... Als mensen mij willen aantonen dat het leger noodzakelijk is komen zij vaak met: „Onze cultuur moet verdedigd worden.” of „Het Christendom is bij een communistische bezetting in gevaar.” En omdat de meeste mensen ‚cultuur-minded’ zijn (ik lach) en nog christelijk ook accepteren de meesten het geweld als peiler van de instandhouding. Dat voor mij de persoonlijke vrijheid centraal staat doet dan niet ter zake in een art. van meer algemene strekking. Daarom nu het wat meer persoonlijke om met een, voor mij, voldoende argument te komen...

De mens is met verstand-gevoel-weten(geweten) e.d. uitgerust. Hij heeft (is zich dat niet altijd bewust) een kosmisch besef. Immers als individu is hij met alles verbonden omdat hij een onderdeel van het ‚leven’ is (ook: het leven is). Geboorte en dood zijn voor allen (alles) het zelfde. De ruimte (tijd) daartussen moeten we scheppend vullen: leven creëren. Voor het menselijk negatief uitingsdeel hebben wij instellingen (rechtbanken-wetboeken) samengesteld die straffen regelen voor moord-diefstal enz. Hoe de maatschappij naar binnen ook is opgesteld: doden wordt gezien als of misdadig of ziekelijk. Naar buiten toe handhaven de meeste maatschappijen zich ‚erger’ dan ‚wildern’ (die het geweld-plegen meestal niet organiseerden). VIETNAM is momenteel een van die overgeorganiseerde destructieplaatsen waar cultuur en vrijheid verdedigd wordt (en door het oostblok en door het westblok)... waar reeds 2 miljoen mensen stierven en voor miljarden guldens verpest is. Deze oorlog loopt uit in OF: een uitbreiding waaruit voortvloeit een wereldoorlog (zie de parallel met de Spaanse burgeroorlog) OF: men komt tot een bestand op een punt waar de gevechten begonnen zijn... Daarom: met geweld is niets te winnen (hooguit te verleggen) of alles te verliezen... Geweld lost nooit op! Tegen Hitler of Stalin kan je je niet met wapens verdedigen! Wil je je wapenen dan moet je dit mentaal doen... Duitsland is met bommen murw gegooid, miljoenen Duitsers zijn gesneuveld-veroordeeld-terechtgesteld. Duitsland verloor de oorlog. Nu stemt 10% van de Duitse bevolking op een neo-fascistische partij. Momenteel staan twee enorme welvaartholzuigende legers in oost en west tegenover elkaar. Met hand en tand moet Berlijn verdedigd worden. Is de oorlog afgelopen? Nog geen VREDE is getekend! Als je mens bent (en zeker als humanist ben je dat, dacht ik) weiger je mee te werken aan het grote leugen: verdediging bij geweld, omdat geweld slechts radicaal vernietigt: de menselijke waardigheid... (vandaar dat fascisme en geweld zo goed in elkaar gedijen)...

Maar als in mijn vorig art. gezegd: de mens is op zijn minst tweeslachtig, en vandaar uit geneigd de makkelijkste weg te volgen. Het is makkelijker je aan wapens te wenden, dan je mentaal te trainen — je mens-zijn volledig bewust te worden. Het is tevens makkelijker 16 maanden in militaire dienst te gaan dan om 26 maanden in een ziekenhuis te moeten werken. Daar de mens zich meestal richt naar dit „makkelijke” zal fascisme altijd welig tieren. In het teken van geweld, aldus op weg naar de volledige aftakeling van de mens.

Thom Holterman.

Ik wens donateur/abonnee te worden van het jeugd- en jongerenblad „Libertijn”.

Mijn naam is:

Adres:

te:

man/vrouw

Ik ben aangesloten bij:

en stort f..... op uw girorekening.

Handtekening

Ik wens donateur/abonnee te worden van het jeugd- en jongerenblad „Libertijn”.

Mijn naam is:

Adres:

te:

man/vrouw

Ik ben aangesloten bij:

en stort f..... op uw girorekening.

Handtekening

Kan ongefrankeerd
verzonden worden

ANTWOORDKAART

Machtiging nr. 3167

AMSTERDAM 17

Libertijn
Postjeskade 43-I
Amsterdam-W.

Kan ongefrankeerd
verzonden worden

ANTWOORDKAART

Machtiging nr. 3167

AMSTERDAM 17

Libertijn
Postjeskade 43-I
Amsterdam-W.